

Opstil hypoteser

Hypotese-opgaven indgår i fællesdelen af studentereksamensopgaverne, og besvarelsen skal ikke være specielt lang (cirka 350 ord), da den er én ud af to fællesdelsopgaver, der tilsammen maksimalt må fylde 700 ord.

?

Hvad er en hypotese-opgave?

En hypotese er en faglig formodning

- eller et fagligt kvalificeret gæt på, hvorfor noget er, som det er.

I en hypotese-opgave foreslår du først en kort forklaring på de iagttagelser, som du gør dig i den tabel, du får udleveret, og derefter skriver du en begrundelse for din forklaring, der er baseret på faglig viden og/eller teori.

Eksempel på en hypotese-opgave:

Opstil tre hypoteser, der kan forklare de sammenhænge vedrørende partivalg og holdning til udgifter til sundhedsvæsenet, der kommer til udtryk i tabel 5.1.

Besvarelsen skal understøttes af relevante beregninger.

Hver hypotese skal understøttes af en faglig begrundelse.

Hvorfor synes så mange af Socialdemokratiets vælgere, at der bliver brugt for få penge på sundhedsvæsenet? Og hvorfor synes så relativt stor en del af Venstres vælgere, at der bruges en passende mængde penge på sundhedsvæsenet?

Det kan opstilling af hypoteser hjælpe os med at svare på.

En hypotese er nemlig en faglig formodning om, hvordan forskellige variable hænger sammen; i ovenstående tilfælde sammenhængen mellem, hvad personer stemmer på ved folketingsvalget, og hvor mange penge de mener der skal gå til sundhedsvæsenet.

I dette eksempel kan hypotesen altså hjælpe os med at forklare/forstå, hvorfor en bestemt gruppe vælgere synes, der skal bruges flere penge på sundhedsvæsenet, mens en anden gruppe vælgere mener, at der bruges et passende beløb allerede.

Tabel 5.1:

Partivalg og holdning til udgifter til sundhedsvæsenet, 2015. Absolutte tal.

	For mange penge	Passende	For få penge	Ved ikke	Total
Socialdemokratiet	5	193	984	35	1.217
Det Radikale Venstre	1	82	122	16	221
Det Konservative Folkeparti	6	83	93	8	190
Socialistisk Folkeparti	1	48	191	9	249
Liberal Alliance	22	151	143	14	330
Dansk Folkeparti	13	177	850	30	1.070
Venstre	22	278	543	19	862
Enhedslisten	1	48	425	10	484
Alternativet	6	57	156	13	232
Total	77	1.117	3.507	154	4.855

Note: Respondenterne er blevet spurgt om følgende: "Bliver der brugt for mange penge, passende eller for få penge på sundhedsvæsenet?" Kilde: YouGov: Valgundersøgelse2015. Surveybanken.dk

Kilde: Undervisningsministeriet, Samfundsfag A, 31. maj 2016.

Figur 5.1:

Model over sammenhængen mellem variablene.

Ideologisk holdning → partivalg → holdning til, hvor mange penge der skal bevilges til sundhedsvæsenet

Vi kan se, at de, der vil bruge flere penge på sundhedsvæsenet, stemmer til venstre på den fordelingspolitiske akse, mens de, der ikke vil bruge flere på sektoren, overvejende stemmer til højre; årsagen til vælgernes indstilling til brugen af penge på sundhedsvæsenet kan altså findes i deres ideologiske holdning.

Med opstillingen af en hypotese foreslår du således her en forklaring på sammenhængen mellem partivalg og holdning til, hvor mange penge der skal bruges i sundhedsvæsenet.

Sådan gør du – trin for trin

Når du skal skrive en hypotese-opgave med tre forklarende hypoteser og dertilhørende faglige begrundelser, kan du følge denne opskrift:

1. Læs opgaveformuleringen

* Her står der, hvilke to eller tre variable du skal se sammenhænge mellem; eksempelvis 'partivalg' og 'holdning til udgifter til sundhedsvæsenet'

2. Læs tabellen

* Læs overskriften: hvad siger tabellen noget om? Hvilke variable indgår der i den?

* Beregn: Hvis tabellen er i absolutte tal (ikke procenttal), så skal du omregne den. Ofte vil du skulle omregne til procentvis andel (fordi du skal se, hvor stor en andel vælger, der stemmer på forskellige partier, som mener noget om for eksempel sundhedsvæsenet), men du kan også komme ud for at skulle beregne procentvis ændring eller indekstal (se kapitel 10 for gennemgang af beregningerne).

3. Opstilling af hypotese

* Du ser en sammenhæng mellem to forskellige variable (for eksempel partivalg og holdning til penge til sundhedsvæsenet) og forklarer helt kort, hvorfor man kan forestille sig denne sammenhæng. Hypotesen skal struktureres således:

- 'Iagttagelse ud fra materialet (tabeller eller figurer)' fordi 'din korte forklaring på iagttagelsen'.

- Den korte forklaring skal være en konkret forklaring på det, du ser i tabellen.
- Hypotesen skal være tydeligt adskilt fra den faglige begrundelse (eventuelt med fed skrift efterfulgt af linjeskift og den faglige begrundelse, der ikke står med fed skrift).

4. Faglig begrundelse

* Den faglige begrundelse skal være en mere generel forklaring (med udgangspunkt i faglig viden/teori) på, hvorfor der er den sammenhæng mellem de to variable, som du har skrevet om i hypotesen; hvorfor der for eksempel er en sammenhæng mellem det parti, man stemmer på, og ens holdning til, hvor mange penge der skal bruges på sundhedsvæsenet.

* Fordi den faglige begrundelse skal basere sig på faglig viden/teori, er det en god idé at læse op på de teorier, I har gennemgået inden for det emne, som tabellen siger noget om (enten politik, økonomi, sociologi eller international politik). Du kan også lade dig inspirere her til, hvilke teoretiske emner du kan benytte inden for hvert af hovedområderne:

ØKONOMI:

- økonomiske mål
(fx lav arbejdsløshed, høj vækst)
- økonomiske målkonflikter
(fx vækst versus miljø)
- økonomiske politikker
(fx finans- og pengepolitik)
- økonomiske skoler
(fx monetarisme eller keynesianisme)
- det økonomiske kredsløb

INTERNATIONAL POLITIK:

- teorier om international politik
(fx neorealisme)
- verdensorden
- polaritet (fx unipolaritet)
- kapabiliteter
- hård/blød magt
- mål og midler i udenrigspolitikken
- isolationisme/internationalisme

POLITIK:

- ideologier
(fx liberalisme)
- velfærdsmodeller
(fx den universelle)
- fordelings- og værdipolitik
- partiadfærd
(fx Molins model)
- vælgeradfærdsteori
(fx Downs model)
- medialisering
- demokratityper
(fx konkurrencedemokrati)

SOCIOLOGI:

- samfundstyper
(fx det traditionelle eller senmoderne samfund)
- livsstile
(fx Minervamodellen eller Bourdieus kapitaler)
- levevilkår
- identitetsdannelse
(fx Honneth, Mead)

Det gode eksempel: Hypotese-opgave

✘

Opgaveformulering

Opstil tre hypoteser, der kan forklare de sammenhænge vedrørende partivalg, uddannelse og holdning til beskatning, der kommer til udtryk i tabel 5.2.

Hver hypotese skal understøttes af en faglig begrundelse.

[Bemærk: i denne opgaveformulering og tabel optræder der tre variable: 1) partivalg, 2) uddannelse, 3) holdning til beskatning]

Besvarelse

80,9 procent af Liberal Alliances vælgere har angivet, at de er helt eller delvis uenige i, at høje indtægter bør beskattes hårdere, fordi Liberal Alliance placerer sig på den fordelingspolitiske højrefløj.

En overvældende del af Liberal Alliances vælgere mener ikke, at høje indtægter bør beskattes hårdere, end de bliver i dag.

Ideologisk placerer Liberal Alliance sig til højre på den fordelingspolitiske skala. Det betyder, at de opfatter mennesket som frit og rationelt og går ind for en lille stat.

Fordi individet opfattes som frit – og dermed ansvarlig for sit eget liv – skal det ikke kompenseres i særlig høj grad for manglende velstand/velfærd gennem den omfordeling, som et højt skattetryk lægger op til. På samme måde skal succesfulde individer ikke 'straffes' for deres succes gennem en hård beskatning. Fordi individerne samtidig betragtes som rationelle, så er de bedst til selv at afgøre, hvordan deres indtægt skal forvaltes.

En hård beskatning, og dermed en stor stat, går altså på kompromis med det liberale syn på individet.

52,5 procent af vælgerne med en lang videregående uddannelse har angivet, at de er helt eller delvis uenige i, at høje indtægter bør beskattes hårdere, fordi de ønsker størst mulig personlig velstand.

Over halvdelen af vælgergruppen med de lange videregående uddannelser er imod, at høje indtægter skal beskattes hårdere, end tilfældet er i dag. Ifølge Downs model skal årsagen til dette findes i, at vælgere generelt peger på den politik og de partier, som varetager deres egne økonomiske interesser og sikrer dem størst mulig velstand.

De vælgere, der har længerevarende videregående uddannelser, har ofte høj økonomisk kapital og højere indtægter end vælgergrupper fra de øvrige uddannelseslag, hvorfor de – ifølge Downs model – vil forholde sig kritisk til en politik, der beskatter gruppen med høje indtægter hårdere.

Selve hypotesen

Udledning af tabel

Anvendelse af viden

Tabel 5.2:

Partivalg, uddannelse og holdning til beskatning. Procent.

	Helt enig	Delvis enig	Hverken/eller	Delvis uenig	Helt uenig	Total
Partivalg						
Socialdemokratiet	22,1	34,9	25,5	9,6	5,4	97,5
Det Radikale Venstre	5,4	19,0	29,0	24,4	19,0	96,8
Det Konservative Folkeparti	4,2	7,9	16,8	25,8	44,2	98,9
Socialistisk Folkeparti	30,9	33,7	18,9	8,8	3,2	95,5
Liberal Alliance	2,4	3,9	10,9	18,5	62,4	98,1
Dansk Folkeparti	13,1	24,7	24,3	18,6	16,2	96,9
Venstre	3,5	16,1	23,9	25,8	29,6	98,9
Enhedslisten	44,4	32,9	12,6	3,9	2,7	96,5
Alternativet	22,4	34,9	23,3	8,6	6,5	95,7
Uddannelsesniveau						
Grund-/folkeskole	20,2	28,2	24,6	10,9	9,7	93,6
Almen gymnasial uddannelse	14,8	26,4	22,9	13,3	15,6	93,0
Erhvervs-gymnasial uddannelse	8,1	19,9	21,3	23,2	20,4	92,9
Erhvervsfaglig uddannelse	16,3		25,3	14,3	13,7	97,2
Mellemlang videregående uddannelse 3-4 år	17,2	23,6	20,5	17,8	18,9	98,0
Lang videregående uddannelse 5 år eller mere	12,9	17,8	15,2	18,9	33,6	98,4
Alle	16,4	24,9	22,3	15,6	17,5	96,7

Note: 5220 respondenter er blevet spurgt om følgende: "Høje indtægter burde beskattes hårdere, end tilfældet er i dag?" Total i højre kolonne summerer ikke 100 procent, da "Ved ikke" er udeladt af tabellen.

Kilde: Undervisningsministeriet. Samfundsfag A, studentereksamen, 22. maj 2017.

19,6 procent af Venstres vælgere har angivet, at de er helt eller delvis enige i, at høje indtægter bør beskattes hårdere, fordi et højt skattetryk mindsker motivationen til arbejde.

Kun omkring en femtedel af Venstres vælgere mener, at høje indtægter skal beskattes hårdere.

Venstre er et liberalistisk parti, der vægter markedet frem for staten.

Markedskræfterne skal fungere uden for stor statslig indblanding. Ved et øget skattetryk blander staten sig i markedet, og det får blandt andet den konsekvens, at borgerne mister motivationen til at arbejde for den sidst tjente krone.

Derudover er det progressive skattesystem blandt andet medvirkende til en velfærdsstat, der sikrer relativt høje overførselsindkomster. Ifølge den liberalistiske opfattelse er det vigtigt, at disse ikke når et for højt niveau, da det vil presse det generelle lønniveau opad og dermed have negative konsekvenser for konkurrenceevnen.

BEDØMMELSE

Når din lærer retter din hypotese-opgave, vil han eller hun lægge vægt på følgende:

- * at du kan formulere *korte og præcise* hypoteser
- * at dine hypoteser efterfølges af stramt skrevne *faglige begrundelser* med faglige begreber/teori og viden
- * at du har fokuseret hypoteserne på bilagene og det, som du bliver spurgt om i opgaven
- * at du har nedslag i tabellen
- * at der ikke er overlap mellem hypoteserne, således at de beskriver den samme sammenhæng.

TYPISKE FEJL

Struktur:

- * at du glemmer *fordi*-delen af hypotesen
- * at du glemmer at adskille hypotesen klart fra den faglige begrundelse (eventuelt med fed skrift efterfulgt af linjeskift og den faglige begrundelse, der ikke står med fed skrift)

Indhold:

- * at du ikke anvender teori/faglig viden i den faglige begrundelse
- * at flere af dine hypoteser forklarer en tendens eller udvikling ud fra den samme teori, men blot er forskelligt formuleret
- * at du glemmer at beregne, hvis der er brugt absolutte tal (det vil sige ikke procenttal)
- * den faglige begrundelse er en gentagelse af forklaringen i hypotesen.

Tjekliste

- Du har skrevet tre hypoteser med faglige begrundelser
- Hver hypotese består af en iagttagelse, et *fordi* og en kort forklaring på iagttagelsen
- Hypotesen og den faglige begrundelse er tydeligt opdelt (du kan for eksempel skrive hypotese med fed, efterfulgt af linjeskift og derefter den faglige begrundelse (ikke med fed))
- Der indgår observationer fra tabellen/nedslag i tabellen i hypotesen
- Der indgår teori og fagbegreber i din faglige begrundelse
- Dine tre hypoteser og begrundelser adskiller sig fra hinanden, og du bruger (så vidt muligt) forskellig teori
- Du har lavet beregninger, hvis din tabel består af absolutte tal (det vil sige ikke procenttal).

Øvelser

1. Skriv fem ting ned, som forklarer, hvad du synes fungerer særlig godt ved 'det gode eksempel' på side 52-54
2. Skriv følgende hypotese og faglige begrundelse om, så besvarelsen lever op til kravene for en god opgave (opgaveformulering og tabel finder du på side 56):

Mangelfuld besvarelse:

I Liberal Alliance er der 22, som synes, der bruges for mange penge i sundhedsvæsenet. Liberal Alliance er et liberalt parti og kan ikke lide, at staten skal betale for meget for borgerne.

Liberal Alliance er liberale og ligger til højre, derfor synes de, at velfærdsstaten skal være mindre, og at der ikke skal bruges så mange penge fra statens side på velfærd som for eksempel hospitaler. Liberal Alliance synes derimod, at folk selv skal betale noget af det, når de skal på hospitalet – måske gennem private forsikringer. Det vil de have råd til, hvis de betaler mindre i skat, som Liberal Alliance også ønsker. Pengene har det bedre i borgernes lommer, mener de. Det er, fordi de lægger større vægt på markedet end på staten.

Opgaveformulering

Opstil tre hypoteser, der kan forklare de sammenhænge vedrørende partivalg og holdning til udgifter til sundhedsvæsenet, der kommer til udtryk i tabel 5.3.

Besvarelsen skal understøttes af relevante beregninger.

Hver hypotese skal understøttes af en faglig begrundelse.

Tabel 5.3:

Partivalg og holdning til udgifter til sundhedsvæsenet. 2015. Absolutte tal.

	For mange penge	Passende	For få penge	Ved ikke	Total
Socialdemokratiet	5	193	984	35	1.217
Det Radikale Venstre	1	82	122	16	221
Det Konservative Folkeparti	6	83	93	8	190
Socialistisk Folkeparti	1	48	191	9	249
Liberal Alliance	22	151	143	14	330
Dansk Folkeparti	13	177	850	30	1.070
Venstre	22	278	543	19	862
Enhedslisten	1	48	425	10	484
Alternativet	6	57	156	13	232
Total	77	1.117	3.507	154	4.855

Kilde: Undervisningsministeriet. Samfundsfag A, 31. maj 2018.

Note: Respondenterne er blevet spurgt om følgende: "Bliver der brugt for mange penge, passende eller for få penge på sundhedsvæsenet?"

3. Miniøvelser i hypotese-opgaven

- Kig på tabel 5.4, og slå ned på tre forskellige steder, der ser interessante ud (det kan enten være, fordi tallene bekræfter en sammenhæng, du allerede kender, eller fordi du bliver overrasket over en sammenhæng)
- Formulér tre hypoteser, der baserer sig på forskellig teori ud fra tabel 5.4 – undlad de faglige begrundelser
- Udvælg én af de tre hypoteser, du netop har skrevet, og skriv en faglig begrundelse til den.

Tabel 5.4

Holdning til globalisering, partivalg og holdning til EU. 2015. Procent.

Globaliseringens betydning for Danmark	Positiv over for EU	Hverken positiv eller negativ over for EU	Negativ over for EU	Total
Positiv	66	21	13	100
Neutral/hverken positiv eller negativ	40	34	26	100
Negativ	29	23	48	100
Total	52	25	23	100
Partivalg				
Socialdemokratiet	55	31	14	100
Det Radikale Venstre	86	12	2	100
Det Konservative Folkeparti	73	11	16	100
Socialistisk Folkeparti	49	32	19	100
Liberal Alliance	56	19	25	100
Dansk Folkeparti	16	29	55	100
Venstre	66	24	10	100
Enhedslisten	40	24	36	100
Alternativet	57	27	16	100
Total	49	27	24	100

Kilde: Undervisningsministeriet. Samfundsfag A, 27. maj 2019.

Note: Respondenterne er blevet spurgt om følgende: "Tror du, globaliseringen vil få positiv eller negativ betydning for Danmark?" og "Hvad er din generelle holdning til EU?"

4. Konkrete opgaver

Når du skal besvare nedenstående opgaver, kan du gå tilbage og se på overblikket over hypotese-opgavens dele (se side 50-51) og på det gode eksempel (se side 52-54).

Opgave 1:

Opstil tre hypoteser, der kan forklare de mønstre angående mænd og kvinders tilknytning til arbejdsmarkedet i Danmark og Tyskland, der kommer til udtryk i tabel 5.5.

Hver hypotese skal understøttes af en faglig begrundelse.

Tabel 5.5:
Erhvervsfrekvenser i Danmark og Tyskland fordelt på køn. 1990-2012. Procent.

	1990	2000	2010	2012
Danmark				
Mænd	84,5	82,8	77,6	76,7
Kvinder	75,9	75,3	73,8	72,7
Tyskland				
Mænd	79,0	79,9	82,1	82,6
Kvinder	55,5	64,0	70,7	71,8

Kilde: Statistikbanken og Statistisches Bundesamt. Kilde: Undervisningsministeriet. Samfundsfag A, 26. maj 2014.

Opgave 2:

Opstil tre hypoteser, der kan forklare de sammenhænge mellem holdning til globalisering, partivalg og holdning til EU, der kommer til udtryk i tabel 5.6. Hver hypotese skal understøttes af en faglig begrundelse.

Tabel 5.6:
Holdning til globalisering, partivalg og holdning til EU. 2015. Procent.

Globaliseringens betydning for Danmark	Positiv over for EU	Hverken positiv eller negativ over for EU	Negativ over for EU	Total
Positiv	66	21	13	100
Neutral/hverken positiv eller negativ	40	34	26	100
Negativ	29	23	48	100
Total	52	25	23	100
Partivalg				
Socialdemokratiet	55	31	14	100
Det Radikale Venstre	86	12	2	100
Det Konservative Folkeparti	73	11	16	100
Socialistisk Folkeparti	49	32	19	100
Liberal Alliance	56	19	25	100
Dansk Folkeparti	16	29	55	100
Venstre	66	24	10	100
Enhedslisten	40	24	36	100
Alternativet	57	27	16	100
Total	49	27	24	100

Kilde: Undervisningsministeriet. Samfundsfag A, 27. maj 2019.

Note: Respondenterne er blevet spurgt om følgende: "Tror du, globaliseringen vil få positiv eller negativ betydning for Danmark?" og "Hvad er din generelle holdning til EU?"

Opgave 3:

Opstil tre hypoteser, der kan forklare de mønstre om vælgernes holdning til EU, der kommer til udtryk i tabel 5.7. Hver hypotese skal understøttes af en faglig begrundelse.

Tabel 5.7:
Partivalg og holdning til EU. 2014. Procent.

	DK skal afskaffe alle forbehold	DK's tilknytning til EU skal være som nu	DK skal blive i EU, men EU skal bestemme mindre	DK skal ud af EU	I alt
Enhedslisten	17,8	22,6	30,9	28,7	100
Socialistisk Folkeparti	12,9	13,8	53,2	20,1	100
Socialdemokraterne	25,0	37,1	26,3	11,6	100
Det Radikale Venstre	42,9	27,4	21,3	8,4	100
Liberal Alliance	2,4	7,3	55,4	34,9	100
De Konservative	51,2	21,5	24,3	3,0	100
Venstre	17,4	29,2	34,8	18,6	100
Dansk Folkeparti	2,7	6,2	40,8	50,3	100
I alt	18,9	23,1	33,7	24,3	100

Kilde: Undervisningsministeriet. Samfundsfag A, 29. maj 2015.

Opgave 4:

Opstil tre hypoteser, der kan forklare de mønstre vedrørende den engelske Brexit-afstemning, der kommer til udtryk i tabel 5.8. Hver hypotese skal understøttes af en faglig begrundelse.

Tabel 5.8:

Britiske vælgers holdning til, om Storbritannien skal forlade eller forblive i EU, fordelt på alder, etnicitet og uddannelse. 2016. Procent.

		Forblive i EU	Forlade EU
Alder	18-24	73	27
	25-34	62	38
	35-44	52	48
	45-54	44	56
	55-64	43	57
	65+	40	60
Etnicitet	Hvid	47	53
	Asiat	67	33
	Sort	73	27
Højest fuldførte uddannelse	Ingen uddannelse	18	82
	Folkeskole	28	72
	Ungdomsuddannelse	36	64
	Universitetsgrad	57	43
	Studerende	81	19

Kilde: Undervisningsministeriet, Samfundsfag A, 24. maj 2017.

5.

Undersøg